

**MULTILATERALNA DIPLOMATIJA KAO OBILJEŽJE
GLOBALIZOVANE MEĐUNARODNE ZAJEDNICE**

**MULTILATERAL DIPLOMACY AS A CHARACTERISTIC OF THE
GLOBALIZED INTERNATIONAL COMMUNITY**

Stručni rad

*Doc. dr. Željko Petrović**

Sažetak

Diplomatija je državna aktivnost koja je usmjerena na međunarodne odnose sa drugim državama i međunarodnim organizacijama. Ona je svojevrstan spoj znanja prava, politike, ekonomije koja treba da se primjene u spoljnoj politici kako bi država ostavarila što bolju poziciju u međunarodnoj zajednici, odnosno međunarodnim odnosima. Države su oduvijek bile upućene jedna na drugu, ali danas u globalizovanoj međunarodnoj zajednici nijedna država ne može da bude izolovana i kao takva da opstane. Svijet je nezamisliv bez sveopšte saradnje država. Multilateralna diplomatija kao obilježje savremene međunarodne zajednice posebnu ulogu ima u uslovima globalizacije. Ona je rezultat novnostalih okolnosti u svijetu i sveopšte povezanosti država, te potrebe da se na globalnom nivou rješavaju pitanja koja se često odnose na čitavo čovječanstvo. Rad se bavi pitanjem multilateralne diplomatije kao bitnog faktora globalizovane međunarodne zajednice u kojoj postoji sveopšta povezanost država, kao i potreba rješavanja brojnih globalnih pitanja na širem forumu na osnovama saradnje svih učesnika međunarodnih odnosa.

Ključne riječi: diplomatija; globalizacija; saradnja; politika; ekonomija.

Abstract

Diplomacy is a state activity focused on international relations with other states and international organizations. It is a unique combination of knowledge of law, politics, and economics that should be applied in foreign policy in order for the state to achieve the best possible position in the

** Sveučilište Hercegovina, Mostar. E-mail: petrovicz@yahoo.com*

international community, that is, international relations. States have always been directed at each other, but today in the globalized international community, no state can be isolated and survive as such. The world is unimaginable without the comprehensive cooperation of states. Multilateral diplomacy as a feature of the contemporary international community has a special role in the conditions of globalization. It is the result of new circumstances in the world and the general connection of states, and the need to solve issues on a global level that often relate to all of humanity. The paper deals with the issue of multilateral diplomacy as an important factor of the globalized international community in which there is a universal connection of states, as well as the need to solve numerous global issues on a wider forum based on the cooperation of all participants in international relations.

Key words: diplomacy; globalization; cooperation; politics; economy.

1. UVOD

Diplomatija je oblik državne aktivnosti koji je usmjeren na međunarodne odnose sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, koji putem državne aparature služi za predstavljanje vlastite države u svijetu i održavanje odnosa sa drugim subjektima međunarodnog prava.

Diplomatija u subjektivnom smislu predstavlja sposobnost, znanje i vještinu održavanja međunarodnih odnosa, pregovaranja sa drugim državama i rješavanje sporova među njima. Diplomacija kao nauka proučava relevantna pitanja u međunarodnim odnosima i spoljnoj politici.

Diplomatija jedne države sprovodi se putem državnih organa koji preduzimaju aktivnosti u skladu sa unutrašnjim pravnim propisima i ovlaštenjima datim od strane najviših državnih organa. Istvoreno diplomatija jedne države mora biti u skladu sa važećim međunarodnim pravom imajući u vidu da se odvija u međunarodnoj zajednici, kao rezultat međusobnih odnosa država koje stupaju u međunarodne odnose. Država sprovodi diplomatske aktivnosti putem državnih organa koji su za to ovlašćeni. Diplomacija je odraz politike jedne države i izuzetno je važna za funkcionisanje jedne države, tako da joj se daje posebna pažnja u svakoj državi.

U diplomatiji se koriste sva raspoloživa sredstva koja su u interesu države. U 17. vijeku britanski diplomata Henri Voton rekao je da „diplomata je pošten čovjek koji je poslat u inostranstvo da laže u korist svoje države“.

Činjenica je da u pregovorima diplomate vrlo često prećute istinu ili iznose neistine kako bi postigli najbolje rezultate (Mearsheimer, 2007, str. 40).

Danas u uslovima globalizovane međunarodne zajednice svijet je nezamisliv bez sveopšte saradnje država. Bez obzira na veličinu i stepen razvijenosti država one su upućene jedna na drugu. Promjene koje se dešavaju u međunarodnom pravu su nužnost, ali univerzalne kategorije ostaju trajne vrijednosti tako da se razvoj mora zasnivati na saradnji i saglasnosti svih članova međunarodne zajednice. Zbog univerzalnih vrijednosti nepochodna je saradnja svih država kako bi se prevazišle postojeće krize (Avramov, 1998, str. 70-80).

Razvojem civilizacije i zabranom primjene sile u rješavanju sporova među državama, te zabranom da se nasilnim putem ostvaruju interesi država, dolazi do promjena u međunarodnoj zajednici u pravcu zbližavanja država. To je posebno izraženo kada globalizacija zahvata sve oblasti pa tako i odnose država u međunarodnoj zajednici, koje su povezane ne samo ekonomski već i politički (Novaković, 1936). Države su primorane na koegzistenciju, te su prinuđene na uspostavljanje međusobnih odnosa, što je nemoguće bez određenih međusobnih ustupaka. Države moraju saradivati, jer zabranom upotrebe sile, načelo humanosti je postalo imperativna norma koju moraju države poštovati (Bartoš, 1963, str. 13).

Države u međunarodnim odnosima nastoje ostvariti što bolju poziciju, te u nastupu prema drugim državama često se koriste sredstvima koja nisu moralna, samo kao bi ostvarile svoje ciljeve. Istorija je pokazala da su države u svojoj spoljnoj politici često nastupale nemoralno, na štetu drugih država (Popper, 2003, str. 86-87).

Kao početak modernog razdoblja u međunarodnim odnosima, smatra se 1648. godina, kad je zaključen Vestfalski mir kojim je okončan tridesetogodišnji rat u Evropi. Od tog momenta evropski vladari počinju odbijati vlast Rimokatoličke crkve. Od tada je uspostavljen sistem odnosa između država kao nezavisnih entiteta. Novi odnosi između država omogućavali su im da sklapaju sporazume i rješavaju sporove bez miješanja bilo koje institucije ili obraćanja bilo kojoj instituciji koja bi bila iznad njih. Države su od tada dobile pravo da slobodno odlučuju sa kojom će državom i na koji način održavati diplomatske odnose. Od Vestfalskog mira 1648. godine počinje razvoj savremenih međunarodnih odnosa između država. Uvodi se niz novih instituta koji se primjenjuju u odnosima između država. Humanizuju se

ti odnosi i države međusobno pregovaraju o svim odnosima koji se tiču kako rata tako i mira.

Dva osnovna vida savremene diplomatije su bilateralna diplomatija, koja predstavlja diplomatske odnose između dvije države i multilateralna diplomatija koja predstavlja diplomatske odnose između više država. Pored osnovnih vrsta diplomatije postoje i paradiplomatija, diplomatija na vrhu ili samit diplomatija, vojna diplomatija, ekonomska diplomatija itd. Pored više vrsta postoji i više oblika diplomatije i to šatl diplomatija, informativna diplomatija, kulturna diplomatija, religijska diplomatija, sportska diplomatija, parlamentarna diplomatija, stalna diplomatija, povremena diplomatija itd. Diplomacija bez obzira na vrstu i oblik u kome se manifestuje ima svoju posebnu težinu i nesporan značaj i važnost.

2. MULTILATERALNA DIPLOMATIJA

Multilateralna ili višestrana diplomatija predstavlja organizovanu saradnju između subjekata međunarodnog prava, na osnovu utvrđenih pravila. Multilateralna diplomatija je pojava nove epohe, koja se javlja kao potreba da više država stupe u međusobne pregovore kako bi se riješili određeni sporovi. Ona se javlja u 19. vijeku u vidu kongresa i konferencija država, na kojima su države razmatrale određena pitanja koja su bila u interesu većeg broja država i prevazilazila su individualne interese država. Tako je 1815. godine odražen Berlinski kongres na kome su se sastale tadašnje velike sile i zajednički donijele odluku u pogledu spornih pitanja u Evropi. Multilateralna diplomatija je danas postala stub diplomatskih aktivnosti, putem koje se odlučuje o svim važnijim pitanjima u međunarodnoj zajednici. Multilateralna diplomatija je rezultat novonastalih okolnosti u svijetu i sveopšte povezanosti država i potrebe da se na globalnom nivou rješavaju pitanja koja se često odnose na čitavo čovječanstvo.

Multilateralna diplomatija ima za glavni cilj istovremeno i istovjetno rješavanje međunarodnih odnosa u širem krugu država. Ističe se da multilateralnom diplomatijom treba da se bave najiskusnija i najkvalitetnija lica u diplomatskoj službi svake države. Takav diplomata treba da bude u stalnom pokretu, tako da uspostavljanje veza je od provorazrednog značaja, a posebno sa državama koje imaju istaknutu ulogu u nekoj međunarodnoj organizaciji. U zavisnosti da li ovakav vid diplomatije ima trajan ili povremen

oblik razlikuje se stalna multilateralna diplomatija i ad hoc ili privremena multilateralna diplomatija.

3. STALNA MULTILATERALNA DIPLOMATIJA

Stalna multilateralna diplomatija predstavlja oblik diplomatije kod kojeg države upućuju svoje predstavnike u međunarodne organizacije. Države upućuju stalne diplomatske misije u međunarodne organizacije u kojima u kontinuitetu i stalno obavljaju diplomatsku aktivnost. Pravila i procedure po kojima se ona odvija određuju se unutar međunarodnih organizacija i stalnog su karaktera. Međunarodne organizacije mogu se podijeliti na univerzalne i regionalne. Univerzalne međunarodne organizacije djeluju na prostoru čitave međunarodne zajednice, odnosno u svom sastavu imaju države iz čitavog svijeta. One se bave univerzalnim pitanjima od značaja za čitavu međunarodnu zajednicu (Ujedinjene nacije). Regionalne međunarodne organizacije su organizacije koje djeluju na određenom užem prostoru, regionu i u čiji sastav ulaze države iz određenog regiona i bave se pitanjima koja su u interesu država sa tog prostora, ali i određenim pitanjima od opšteg značaja za međunarodnu zajednicu (OEBS).

Stalna multilateralna diplomatija nastala je u 20. vijeku. Preteča nastanka stalne multilateralne diplomatije su međunarodne konferencije i upravni savezi ili administrativne unije koje su se pojavile u 19. vijeku. Međunarodne konferencije država počev od Bečkog kongresa 1815. godine uveliko su doprinjele nastanku ovog vida diplomatije. Stvaraju se osnove na kojima će se zasnivati prve međunarodne organizacije. Takođe stvara se svijest o potrebi da se države sastaju periodično kako bi raspravljale o određenim pitanjima, što je dovelo do nastanka uvjerenja da države moraju kontinuirano i stalno saradivati u određenim oblastima u međunarodnoj zajednici. Na međunarodnim konferencijama po prvi put učestvuje više država u pregovaranju, što je osnova rada u međunarodnim organizacijama. Haške mirovne konferencije iz 1899. i 1907. godine doprinjele su takođe nastanku prvih međunarodnih organizacija. Za razliku od ranije održanih međunarodnih kongresa na kojima su uzimale učešće države samo iz određenog regiona, na ovim konferencijama učešće su uzele države iz Evrope, Amerike i Azije. Po prvi put jedna međunarodna konferencija imala je univerzalni karakter kako po sastavu država koje su učestvovalе na njoj, tako i po pitanjima koja su od značaja za cjelokupnu međunarodnu zajednicu. Haške mirovne konferencije bavile su se

univerzalnim problemima, koji se odnose na očuvanje mira i regulisanje odnosa u ratu, sa ciljem humanizacije u toku ratnih sukoba. Upravni savezi ili administrativne unije koje su nastajale u toku 19. vijeka doprinose nastanku međunarodnih organizacija, odnosno stalne multilateralne diplomatije u obliku u kakvom danas postoji. One su predstavljale jednu vrstu međunarodnih organizacija regionalnog karaktera. U njima se vršila koordinacija upravnih organa država članica, čiji su se predstavnici povremeno sastajali. Oni nisu formirani samo za određenu situaciju i na određen vremenski period, već su bili stalna tijela koja su se periodično sastajala. Oni su se bavili određenim tehničkim pitanjima od međunarodnog značaja. Imali su regionalni karakter i u njihov sastav su ulazile države na koje se odnosilo određeno pitanje kojim su se one bavile. Prvo su nastajale komisije za regulisanje pitanja od značaja za međunarodne rijeke koje protiču kroz više država. Komisija za Rajnu osnovana je 1831. godine, Komisija za Dunav 1856. godine, a kasnije su nastajali i drugi upravni savezi država koji su imali svoju posebnu organizaciju i ovlašćenja. Oni su imali svoja pravila, zastavu, oznake i svoje službenike koji su imali sva svojstva međunarodnih službenika. Razvojem saradnje između država i zbog činjenice da u određenim oblastima nisu dovoljne nacionalne granice uslijed razvoja tehnike i tehnologije nastaju upravni savezi i u drugim oblastima. Upravni savezi formiraju se u oblasti poštanskog saobraćaja, telegrafije, zaštite industrijske svojine, autorskih prava itd (Dimitrijević, 2007, str. 98).

U 20. vijeku došlo je do nastanka niza međunarodnih organizacija koje imaju izuzetnu ulogu u međunarodnoj zajednici. Uslijed stradanja u Prvom svjetskom ratu nastalo je uvjerenje da se mora formirati jedna univerzalna međunarodna organizacija koja će imati za osnovni cilj očuvanje mira u međunarodnoj zajednici. Tako je nastala prva univerzalna međunarodna organizacija Društvo naroda potpisivanjem Versajskog ugovora 1919. godine. Pored nje formirana je i Međunarodna organizacija rada koja je imala u nadležnosti da se bavi radnim odnosima i zaštitom radnika na međunarodnom planu. Danas postoji u svijetu preko 1000 međunarodnih organizacija i ne postoji država koja nije članica neke od njih.

Uslijed velikih stradanja u Drugom svjetskom ratu i činjenice da Društvo naroda nije uspjelo da spriječi strahote koje su se desile u tom ratu, zbog svih svojih slabosti koje su postojale, kao i nespremnosti država na veću saradnju, pri kraju samog rata nastala je nova međunarodna organizacija koja je nadležna prvenstveno za očuvanje svjetskog mira Ujedinjene nacije. Ujedinjene nacije

nastale su potpisivanjem Povelje Ujedinjenih nacija na konferenciji u San Francisku 1945. godine, koja je stupila iste godine na snagu.

Potrebno je naglasti da Povelja Ujedinjenih nacija ovlašćuje i obavezuje samo članice Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija da upute stalnu misiju u Ujedinjene nacije. Međutim vremenom kako je došlo do velikih promjena kako u međunarodnoj zajednici, tako i u Ujedinjenim nacijama i države koje nemaju predstavnike u Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija upućivale su stalne misije u Ujedinjene nacije, zbog neophodnosti obavljanja poslova koji su u njenoj nadležnosti. Danas Ujedinjene nacije predstavljaju univerzalnu svjetsku organizaciju u kojoj izvršne funkcije pored Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija, obavlja i Generalna skupština Ujedinjenih nacija, te je neophodno da države članice imaju stalno prisustvo u Ujedinjenim nacijama (Avramov, Kreća, 1996, str. 162-163).

Rezolucija Ujedinjeni za mir usvojena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 1950. godine, predviđa sazivanje hitnih vanrednih sjednica Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u roku od 24 časa, u slučajevima narušavanja mira i kada Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija nije u mogućnosti da vrši svoje poslove. Već do 1950. godine većina država članica Ujedinjenih nacija uputila je stalne diplomatske misije pri sjedištu Ujedinjenih nacija u Nju Jorku. Mnoge države su uputile i stalne diplomatske misije pri evropskom sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi.

Pored Ujedinjenih nacija države šalju stalne misije u niz međunarodnih organizacija koje su nastale u periodu poslije Drugog svjetskog kako zbog njihovog rada i funkcionisanja, tako i činjenice da i međunarodne organizacije imaju svojstvo međunarodnopravnog subjektiviteta.

Bečka konvencija o predstavljanju država i njihovim odnosima u međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera iz 1975. godine reguliše stalne diplomatske misije, ali ograničeno samo na univerzalne međunarodne organizacije, gdje se prije svega odnosi na Ujedinjene nacije. Druge međunarodne organizacije svojim unutrašnjim aktima regulišu status stalnih diplomatskih misija upućenih u međunarodne organizacije.

Uslijed posljedica izazvanih Drugim svjetskim ratom, kao i razvojem demokratskih ideja tokom 20. vijeka multilateralna diplomatija izuzetno se razvila i predstavlja glavnog nosioca diplomatskih aktivnosti. Na njen razvoj pored uvećanja broja međunarodnih organizacija uticalo je i povećanje broja država te nastojanje država da bez obzira na svoju moć imaju srazmjerno jednak uticaj prilikom donošenja odluka od međunarodnog značaja. Međutim

kako se uočilo da velike sile imaju i veći uticaj u međunarodnoj zajednici, te da one bitno kreiraju politiku međunarodne zajednice, došlo je do izvjesne krize multilateralne diplomatije. Međutim bez obzira na sve prigovore multilateralna diplomatija je ključna forma za zajedničku aktivnost svih država u regulisanju međusobnih odnosa.

4. ZASNIVANJE I PRESTANAK STALNIH MISIJA U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Postupak za uspostavljanje stalnih misija u međunarodnim organizacijama mnogo je jednostavniji u odnosu na akreditovanje diplomatskih predstavnika i lišen je ceremonijala u cilju efikasnijeg i bržeg stupanja na funkciju u međunarodnoj organizaciji.

Da bi se uputila stalna misija u međunarodnu organizaciju nije uslov da se ima članstvo u međunarodnoj organizaciji, ali ukoliko nema članstva misija ima ograničena ovlašćenja, odnosno ima status posmatrača.

Države imaju apsolutnu slobodu prilikom izbora svojih predstavnika u međunarodnim organizacijama i nije potrebna saglasnost međunarodne organizacije. Prilikom upućivanja stalne misije u Ujedinjene nacije jednostrana odluka države u pismenom obliku dostavlja se Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

Države na čijim teritorijama se nalaze sjedišta međunarodnih organizacija imaju niz prednosti, jer se nalaze u centru stalne diplomatske aktivnosti i mjestu gdje se donose odluke od opšteg interesa za međunarodnu zajednicu. Takođe to je stvar prestiža i stvaranja pozitivne slike o državi u svijetu. Međutim sa druge strane ne postoji direktan odnos države domaćina sa članovima stalnih misija, te država u izvjesnom stepenu ograničava svoja ovlašćenja i prenosi ih na međunarodnu organizaciju. Ipak u slučaju da članovi stalnih misija pri međunarodnim organizacijama učine teže krivično djelo ili svojim postupcima rade na štetu interesa države domaćina, ona može tražiti odricanje od imuniteta članova stalne misije.

Činjenica da se sjedište Ujedinjenih nacija kao univerzalne međunarodne organizacije nalazi u danas najmoćnoj državi svijeta SAD, dok se sjedišta specijalizovanih agencija i pomoćnih tijela Ujedinjenih nacija nalaze u ekonomski i politički najbolje uređenim državama svijeta ukazuje na prestiž koji imaju države koje su domaćini međunarodnim organizacijama.

5. SASTAV I FUNKCIJE STALNIH DIPLOMATSKIH MISIJA U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Članovi stalnih misija pri međunarodnim organizacijama su u odnosu sa međunarodnom organizacijom, tako da država domaćin ne može uticati na izbor člana stalne diplomatske misije. Država slobodno odlučuju o izboru lica koja će uputiti kao svoje predstavnike u međunarodnu organizaciju. Oni su međutim dužni da poštuju propise države na čijoj je teritoriji sjedište međunarodne organizacije. Svi postupci članova stalne misije pri međunarodnim organizacijama kojim se mješaju u unutrašnje stvari države domaćina su zabranjeni, bilo da oni daju određene izjave ili preduzimaju konkretne akte.

Funkcije stalne diplomatske misije u međunarodnim organizacijama su:

- ✚ Predstavljanje države odašiljanja u međunarodnoj organizaciji;
- ✚ Održavanje veze između države odašiljanja i međunarodne organizacije;
- ✚ Vođenje pregovora države odašiljanja sa međunarodnom organizacijom ili u njenim okvirima sa drugim subjektima međunarodnog prava;
- ✚ Učestvovanje države odašiljanja u poslovima međunarodne organizacije;
- ✚ Zaštita interesa države odašiljanja u okviru međunarodne organizacije;
- ✚ Unapređenje ciljeva i interesa međunarodne organizacije.

6. PRIVILEGIJE I IMUNITETI STALNIH DIPLOMATSKIH MISIJA U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Međunarodne organizacije nemaju svoju teritoriju, nego su smještene na teritoriji drugih država. Članovi stalnih misija u međunarodnim organizacijama, nisu akreditovani kod države na čijoj se teritoriji nalazi međunarodna organizacija, ali i pored toga na njenoj teritoriji imaju određene povlastice i imunitete. Oni imaju takav status iz razloga što su akreditovani kod međunarodne organizacije, kojoj je dozvoljeno da ima sjedište na njenoj teritoriji.

Mogu se razlikovati privilegije i imuniteti koji se odnose na predstavnike država članica međunarodne organizacije, službenike međunarodne organizacije i samu međunarodnu organizaciju.

Bečkom konvencijom o diplomatskim odnosima regulisano je da članovi stalnih misija u međunarodnim organizacijama imaju sve povlastice i imunitete kao i članovi stalnih diplomatskih misija koje se upućuju iz jedne u drugu državu. Bečkom konvencijom o predstavljanju država u njihovim odnosima sa međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera koja je usvojena 1975. godine takođe je regulisano ovo pitanje, ali ova Konvencija nije prihvaćena od strane država u kojima su smještena sjedišta međunarodnih organizacija te nije stupila na snagu. Predstavnicima država u međunarodnim organizacijama uživaju privilegije i imunitete u odnosu na državu na čijoj se teritoriji nalazi sjedište međunarodne organizacije ili nekog njenog organa. Po pravilu oni imaju nesmetanu slobodu ulaska u državu na čijoj se teritoriji nalazi međunarodna organizacija. Po pravilu imaju imunitet za sva djela koja učine u obavljanju svoje funkcije. Uživaju određena prava u pogledu arhiva i imovine i imaju slobodu komunikacije.

Postoji saglasnost da službenici međunarodnih organizacija uživaju imunitet u pogledu djela učinjenih u obavljanju službene funkcije. Za razliku od redovnog diplomatskog imuniteta, oni imaju imunitet u odnosu na državu čiji su državljani, čime se obezbjeđuje nezavisnost u obavljanju njihove funkcije. Službenici međunarodnih organizacija mogu imati razne fiskalne olakšice, posebne međunarodne putne isprave i sl.

Ovo pitanje se najčešće reguliše statutima međunarodnih organizacija ili međunarodnim ugovorima zaključenim između država i međunarodnih organizacija. Činjenica je da se privilegije i imuniteti razlikuju u svakoj pojedinoj međunarodnoj organizaciji. Obično međunarodne organizacije uživaju nepovredivost imovine, prostorija i arhive, razne fiskalne povlastice kao i nesmetanu komunikaciju.

7. AD HOC ILI PRIVREMENA MULTILATERALNA DIPLOMATIJA

Ad hoc ili privremena multilateralna diplomatija uspostavlja se za jedan konkretan slučaj i traje dok se ne obave poslovi zbog kojih je uspostavljena. Ona se naročito razvila poslije Drugog svjetskog rata. Obuhvata i delegacije država koje učestvuju u radu na multilateralnim diplomatskim konferencijama. U njen sastav mogu da ulaze šefovi država sa pratnjom ili izaslanstvima države, na čijem čelu može da bude predsjednik vlade, ministar spoljnih poslova ili drugi odgovorni ministar. Njen sastav mogu da čine i stručnjaci iz

država koji se sastaju radi pregovora o tehničkoj, privrednoj, vojnoj, političkoj ili drugoj saradnji. Ona može pregovarati u svrhu razmjene mišljenja i informacija ili sa ciljem rješavanja nekog spora ili u cilju sklapanja nekog međunarodnog ugovora.

Ona traje dok traje i skup predstavnika država koje su sastale povodom odlučivanja o određenom konkretnom problemu, odnosno obavljanja unaprijed određenih poslova koji se obično odnose na države učesnice skupa, ali moguće je da tema skupa bude i šira problematika.

Pravila koja se primjenjuju prilikom održavanja ovakvih diplomatskih skupova, određuju se po pravilu unaprijed, obično zaključenjem ugovora države na čijoj se teritoriji održava skup i organizatora skupa.

8. ZAKLJUČAK

Uslijed posljedica izazvanih Drugim svjetskim ratom, kao i razvojem demokratskih ideja tokom 20. vijeka multilateralna diplomatija se razvila i predstavlja glavnog nosioca diplomatskih aktivnosti. Na njen razvoj pored uvećanja broja međunarodnih organizacija uticalo je i povećanje broja država, kao i nastojanje država da bez obzira na svoju moć imaju srazmjerno jednak uticaj prilikom donošenja odluka od međunarodnog značaja. Međutim kako se uočilo da velike sile imaju veći uticaj u međunarodnoj zajednici, te da one bitno kreiraju politiku međunarodne zajednice, došlo je do izvjesne krize multilateralne diplomatije. Međutim bez obzira na sve prigovore multilateralna diplomatija je ključna forma za zajedničku aktivnost svih država u regulisanju međusobnih odnosa. Globalizacijom međunarodne zajednice multilateralna diplomatija postala je osnova diplomatske aktivnosti država, te bitan faktor u globalnim međunarodnim odnosima.

LITERATURA

1. Avramov, S., 1998. Trilateralna komisija. Veternik: LDIJ.
2. Avramov, S., Kreća, M., 1996. Međunarodno javno pravo. Beograd: Savremena administracija.
3. Bartoš, M., 1963. Savremeno humanitarno pravo. Beograd: Centralni odbor Jugoslovenskog crvenog krsta.
4. Dimitrijević, V., Račić, O., 2007. Osnovi međunarodnog javnog prava. Beograd: Beogradski centar za ljudska prava
5. Mearsheimer, J.J., 2007. Why leaders lie: the truth about lying in international politics. New York: Oxford university press.
6. Novaković, M., 1936. Osnovi međunarodnog javnog prava, I knjiga. Beograd: Jugoslovensko udruženje za međunarodno javno pravo.
7. Popper, R., K., 2003. Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji, Tom II. Zagreb: Kruzak.